

ارزیابی انتقادی چهار کتاب زبان تخصصی «سمت» در علوم نرم و سخت بر اساس مدل ارزیابی مک‌دوناف و شاو

جواد غلامی^۱، نگین ثمودی^۲، ژیلا محمدنیا^۳

دریافت: ۱۳۹۵/۰۷/۱۸؛ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۰/۰۶

چکیده

مقاله حاضر به ارزیابی علمی میزان کارایی کتاب‌های زبان تخصصی مؤلفان ایرانی در مقطع دانشگاهی می‌پردازد. بدین منظور، با استفاده از مدل ارزیابی مک‌دوناف و شاو (۲۰۰۳)، وضعیت چهار کتاب آموزش زبان تخصصی تدوین‌یافته توسط سازمان سمت از علوم نرم برای دانشجویان رشته‌های معماری و مدیریت بیمه، و علوم سخت برای دانشجویان رشته‌های مهندسی عمران و کامپیوتر مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت. این کتاب‌ها از نظر جنبه‌های ظاهری و محتوایی به منظور استخراج کارایی آموزشی بررسی شد. بر اساس نتایج به‌دست آمده، کتاب‌های مورد بررسی، به طور مشترک، کاستی‌هایی مانند عدم به‌روزرسانی مطالب، استفاده از تمرین‌های کلیشه‌ای، شباهت و یکنواختی در شیوه ارائه متون و تمرین‌ها در تمامی دروس، برداشت نادرست در مورد ماهیت دوره‌های انگلیسی با اهداف ویژه در روند تدوین مطالب آموزشی، فقدان پایایی صوری و بی‌توجهی به مهارت‌های نوشتاری، شنیداری، صحبت‌کردن و بومی‌سازی فرهنگی را داشتند. از ویژگی‌های مثبت این کتاب‌ها می‌توان تمرکز اصلی بر آموزش مهارت خواندن در زبان انگلیسی به‌عنوان مهم‌ترین نیاز این گروه از فراگیران، تأمین نیاز مخاطبان مبنی بر آشنایی با لغات و اصطلاحات فنی رشته تخصصی، ارتباط و پیوستگی موضوعی متون دروس با دانش تخصصی مخاطبان و رعایت طبقه‌بندی و چینش موضوعی متون را نام برد. این مقاله در انتها برخی پیشنهادهای و راهکارهای عملی برای رفع مشکلات رایج کتاب‌های درسی انگلیسی با اهداف ویژه ارائه می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: کتاب‌های سمت، زبان تخصصی، انگلیسی با اهداف ویژه، میان‌رشته‌ای، مدل ارزیابی مک‌دوناف و شاو.

۱. استادیار آموزش زبان انگلیسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول).

Email: j.gholami@urmia.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری آموزش زبان انگلیسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

Email: n.samoudi@urmia.ac.ir

۳. استادیار آموزش زبان انگلیسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

Email: z.mohammadnia@urmia.ac.ir

مقدمه

انگلیسی برای اهداف ویژه^۱، رویکردی در آموزش زبان انگلیسی، برای تأمین نیازهای فراگیران با اهداف ویژه است و در سال‌های اخیر به موضوعی اساسی در رشته آموزش زبان انگلیسی تبدیل شده است. به طور کلی، انگلیسی برای اهداف ویژه شیوه‌ای آموزشی بر مبنای مواد درسی است و هدف آن تدوین و ارائه کتاب‌های درسی برای رفع نیازهای ویژه فراگیران زبان انگلیسی است (ایرانمهر و همکاران، ۲۰۱۰ الف). کتاب‌های درسی زبان تخصصی یکی از شاخص‌ترین بخش‌های هر برنامه آموزشی انگلیسی برای اهداف ویژه، به خصوص در جوامع غیرانگلیسی‌زبان هستند. در این جوامع، کلاس درس مهم‌ترین منبع آموزش زبان انگلیسی در یک حوزه تخصصی علمی است و نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در برآورده ساختن نیازهای فراگیران دارد (دادلی ایوانز و سنت جان^۲، ۱۹۹۸). جامعه ایرانی، که در آن انگلیسی به عنوان یک زبان خارجه^۳ محسوب می‌شود، از این قاعده مستثنی نیست.

امروزه رشد فزاینده آموزش عالی و گسترش رشته‌های دانشگاهی در ایران موجب افزایش تعداد کتاب‌های زبان تخصصی شده است. در ایران، زبان انگلیسی پس از زبان فارسی، زبان علم محسوب شده و در قالب دروس دانشگاهی، به صورت عمومی و تخصصی در رشته‌های گوناگون تدریس می‌شود (رضوانی و امیری، ۱۳۹۲). به رغم پیشرفت‌های بسیار در قلمرو تدوین کتاب‌های درسی زبان تخصصی در دنیا (مک دوناف و شاو، ۲۰۰۳)، این کتاب‌ها در ایران نواقص قابل توجهی دارند و در برخی پژوهش‌های نویسندگان ایرانی مانند فرهادی (۲۰۰۶)، هاشمی (۲۰۰۵)، ایرانمهر و همکاران (۲۰۱۰ ب) و سلیمانی (۲۰۰۶) نیز کم‌وبیش آسیب‌شناسی شده‌اند. از سوی دیگر، علاقه‌مندان مطالعات میان‌رشته‌ای و رویکردهای کلی‌گرایانه نیازمند ارتباط با مراکز علمی و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی مرتبط با حوزه‌های میان‌رشته‌ای هستند. حجم زیادی از مقاله‌ها، گزارش‌ها و مکتوبات در حیطه تحقیقات تلفیقی اعم از میان‌رشته‌ای و چندرشته‌ای به زبان انگلیسی است؛ بنابراین محققان نیازمند آشنایی با کلیدواژه‌های علایق علمی خود به زبان انگلیسی هستند. رشته آموزش زبان انگلیسی در واقع از چندین رشته دیگر حاصل شده است و از مفاهیم و مبانی رشته‌هایی نظیر جامعه‌شناسی و روان‌شناسی با محوریت آموزش زبان و مسائل دیگری مانند دوزبانگی، تحلیل گفتمان، آموزش یادگیری زبان دوم، و سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های زبانی بهره می‌برد.

۱۰۰

دوره نهم
شماره ۱
زمستان ۱۳۹۵

1. English for Specific Purposes (ESP)
2. Dudley-Evans & St. John
3. English as a Foreign Language (EFL)

در این میان، با توجه به مسئولیت سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها با نام اختصاری «سمت» در تهیه و تدوین کتب درسی دانشگاهی در زمینه علوم انسانی و همچنین منابع زبان تخصصی کلیه رشته‌ها که تاکنون بیش از ۲۰۰۰ عنوان کتاب منتشر کرده است، و نیز با توجه به نیاز مبرهن به ارزیابی چندجانبه کتاب‌های درسی زبان تخصصی سازمان سمت در راستای ارتقای کیفی مداوم کتاب‌های آموزشی، ارزیابی چندجانبه کتاب‌های درسی زبان تخصصی سازمان سمت ضروری است. با توجه به اهمیت این مسئله، پژوهش حاضر بر آن است تا از طریق روش ارزیابی علمی به بررسی نقاط قوت و ضعف کتاب‌های درسی زبان تخصصی «سمت» بپردازد.

از دیدگاه *دادلی ایوانز و سنت جان* (۱۹۹۸) ارزیابی مواد درسی، مرحله‌ای کلیدی در بهبود آموزش انگلیسی برای اهداف ویژه است. *هاچینسون و واترز*^۱ (۱۹۸۷) معتقدند «ارزیابی، به معنای قضاوت در مورد مناسب بودن چیزی برای تحقق هدف خاصی است». با استناد به *تاملینسون*^۲ (۲۰۰۳)، پژوهش‌های زیادی در زمینه ارزیابی مواد درسی صورت گرفته و معیارهای ارزیابی مفیدی در این باره تهیه شده است. با توجه به موقعیت آموزش زبان تخصصی در مقاطع دانشگاهی ایران، بررسی و ارزیابی مواد درسی زبان تخصصی ایرانی بسیار ضروری به نظر می‌رسد.

به گفته *بالغی‌زاده و رحیمی* (۲۰۱۱: ۱۰۱۲)، یکی از روش‌هایی که می‌تواند دستیابی به اهداف مورد نظر را در هر برنامه آموزش زبان انگلیسی آسان سازد، فرایند ارزیابی است. *شلدون*^۳ (۱۹۸۸) ارزیابی را ابزاری برای شناسایی نقاط ضعف و قوت کتاب‌های درسی معرفی می‌کند. به *باورالیس*^۴ (۱۹۹۷) ارزیابی می‌تواند ابزار مفیدی در جهت توانمندسازی و بهبود وضعیت شغلی مدرسان باشد. با توجه به نقش برجسته کتاب‌های درسی زبان تخصصی از یک سو و همچنین لزوم تجدیدنظر و طراحی دوباره کتاب‌های درسی زبان تخصصی فعلی (فرهادی، ۲۰۰۶؛ ایرانمهر و همکاران، ۲۰۱۰؛ الف؛ سلیمانی، ۲۰۰۶) از سوی دیگر، ارزیابی کتاب‌های درسی آموزش زبان تخصصی براساس برخی معیارهای مشخص می‌تواند نخستین گام ضروری در ارتقای موقعیت آموزش زبان تخصصی در حوزه‌های دانشگاهی

1. Hutchinson & Waters
2. Tomlinson
3. Sheldon
4. Ellis

ایران به طور کلی و سازمان «سمت» به طور خاص باشد. به رغم رشد فزایندهٔ تدوین کتاب‌های زبان تخصصی در سازمان «سمت» در دو دههٔ گذشته، ویژگی‌های کیفی و همچنین ارزیابی نظام‌مند این کتاب‌ها مورد توجه کافی قرار نگرفته است.

هدف از این مقاله، تأمل در روند فعلی تدوین کتاب‌های آموزش زبان تخصصی در سازمان سمت است. بدین منظور، ابتدا مبانی نظری تدوین کتاب‌های درسی زبان تخصصی و شیوه‌های ارزیابی معرفی شده‌اند؛ سپس براساس روندها و روش‌های جدید ارزیابی کتاب‌های درسی، چهار کتاب درسی آموزش زبان تخصصی فعلی سمت به عنوان نمونه مورد نقد و بررسی قرار گرفته‌اند و در نهایت، برخی پیشنهادها سازنده و کاربردی برای بهبود این کتاب‌ها ارائه شده است.

مبانی نظری

انتخاب، دسته‌بندی و تدوین مواد درسی، موضوع مهمی در آموزش زبان انگلیسی با اهداف ویژه است زیرا نقش عمدهٔ آن ارائه یک سری اطلاعات به زبان‌آموزان برای آماده‌سازی و تقویت دانش مورد نیاز در شغل و حرفه آیندهٔ آن‌هاست. از نظر برنارد و زمچ^۲ (۲۰۰۳)، انتخاب روش مناسب در پاسخ به نیازها و خواسته‌های زبان‌آموزان و توجه به راهبردهای یادگیری^۳ مؤثر عناصری هستند که نقش تعیین‌کننده و مهمی در آماده‌سازی مواد درسی ایفا می‌کنند. همان‌طور که دادلی ایوانز و سنت جان (۱۹۹۸) اشاره کرده‌اند، انتخاب مواد درسی انگلیسی با اهداف ویژه شامل انتخاب و تصمیم‌گیری با هدف یافتن بهترین‌هاست و اتخاذ این تصمیم‌ها نیازمند استفاده از معیارهای مناسب است.

در جامعه ما که زبان انگلیسی در آن به عنوان زبان خارجی تدریس می‌شود، تدوین و ارزیابی کتاب‌های درسی انگلیسی با اهداف ویژه باید مورد توجه ویژه قرار گیرد. طبق نظر لطفی (۲۰۰۵)، یکی از جنبه‌های آموزش زبان موفق، ارائه کتاب‌های درسی مناسب به فراگیران است؛ کتاب‌هایی که طراحی آنان سبب ایجاد ارتباط بین آموزه‌ها و آموخته‌ها شود. این کتاب‌ها باید از منابع و مراجع معتبر بهره‌مند باشند، در موضوع و مضمون تنوع داشته باشند (دی^۴، ۲۰۰۳: ۹)، حاوی متون و فعالیت‌های لذت‌بخش و انگیزه‌بخش باشند (دادلی ایوانز و سنت جان، ۱۹۹۸: ۱۲۴)، ظاهر

1. Trends
2. Bernard & Zemach
3. Learning Strategies
4. Day

فیزیکی جذاب و نظام‌مند داشته باشند (برنارد و زمچ، ۲۰۰۳: ۳۱۸)، و از تمرین‌ها و فعالیت‌های مناسب و معنی‌دار برخوردار باشند (ریاضی، ۲۰۰۵).

الیس و جانسون^۱ (۱۹۹۴) تأکید دارند نحوه انتخاب مواد درسی، تأثیر عمده‌ای بر جریان‌های دوره آموزشی دارد. آن‌ها این تأثیر را در سه سطح تشریح می‌کنند: تعیین نوع زبانی (نوع واژگان، ساختار و کاربردهای زبانی) که زبان‌آموزان در معرض آن قرار خواهند گرفت، ارائه‌دهنده تفاسیری در مورد روش‌ها و تکنیک‌های یادگیری، و مؤثر بر میزان ارتباط و انگیزش به سبب نوع موضوع و محتوا.

مدل‌های ارزیابی مواد درسی

ارزیابی مواد درسی نقش مهمی در فرایندهای انتخاب و تدوین آن ایفا می‌کند. در هر دو زمینه، ارزیابی در اولویت قرار دارد. طبق نظر مک‌دوناف و شاو^۲ (۲۰۰۳)، طراحی و ارائه چارچوب فراگیری برای ارزیابی کتاب‌های رشته‌های علمی گوناگون، ضرورت دارد، ولی در واقعیت امر به دلیل تنوع در اهداف برنامه‌های آموزشی و همچنین شرایط فرهنگی و امکانات آموزشی متفاوت در محیط‌های آموزشی مختلف که منجر به کاربردهای گوناگون مواد درسی یکسان می‌شود، طرح‌ریزی مدل واحدی که قابلیت استفاده در تمامی موقعیت‌های اجتماعی و انواع مواد آموزشی را داشته باشد، در عمل دور از ذهن به نظر می‌رسد. از سوی دیگر، به دلیل اهمیت فزاینده معیارهای ارزیابی باید تا حد امکان از مدل ارزیابی جامع‌تری استفاده کرد. در ادامه پژوهش، چند مدل ارزیابی به تفصیل شرح داده شده است.

الف) مدل تاملینسون

از دیدگاه تاملینسون (۲۰۰۳: ۲۷)، «ارزیابی مواد درسی فرایندی است که شامل برآورد ارزش آموزشی یک مجموعه مواد آموزشی است». به اعتقاد او، انواع مختلفی از ارزیابی مواد درسی وجود دارند و مهم‌ترین طبقه‌بندی به شرح زیر است:

۱) ارزیابی پیش از استفاده: شامل پیش‌بینی در مورد ارزش بالقوه مواد درسی برای کاربران. این ارزیابی می‌تواند مستقل از متن باشد. ارزیابی پیش از استفاده اغلب به صورت ادراکی و احساسی انجام می‌شود و شامل توریق یک کتاب برای به دست آوردن تصویر سریعی از ارزش بالقوه آن است.

1. Ellis & Johnson

2. McDonough & Shaw's

۲) ارزیابی در حال استفاده: در این نوع ارزیابی، اندازه‌گیری ارزش مواد درسی در حین استفاده از کتاب درسی و مشاهده از آن صورت می‌گیرد. این نوع ارزیابی عینی‌تر و قابل اعتمادتر از ارزیابی پیش از استفاده است.

۳) ارزیابی پس از استفاده: ارزیابی پس از استفاده نوعی ارزیابی با ارزش است که کمتر اجرا می‌شود و سعی در بررسی اثر حقیقی مواد درسی بر روی زبان‌آموزان دارد. این نوع ارزیابی، قابلیت اندازه‌گیری اثرات کوتاه‌مدت استفاده از مواد درسی مانند میزان ایجاد انگیزه، امکان دستیابی، یادگیری سریع و همچنین اثرات بلندمدت همانند یادگیری و کاربرد ماندگار آن را دارد. این شیوه ارزیابی می‌تواند نتایج واقعی استفاده از مواد درسی را بررسی کند و داده‌هایی را ارائه دهد که بر اساس آن‌ها می‌توان تصمیم‌های درست‌تری درباره استفاده، تغییر یا جایگزینی مواد درسی خاصی گرفت.

ب) مدل ری دیکنز و ژرمن

ری دیکنز و ژرمن^۱ (۱۹۹۲) بر این باورند که پیش از ارزیابی، ابتدا باید مواد آموزشی به شرح زیر تعریف شوند:

۱. مفهوم تصور شده مواد درسی برای معلمان: آیا معلم خود را صرفاً به کتاب درسی محدود می‌کند یا به منابع دیگر کمک آموزشی شنیداری و غیره نیز مراجعه خواهد کرد؟ آیا معلم در راستای اهداف آموزشی خود، بین مواد درسی آموزشی برای یادگیری زبان و مواد درسی رشته مربوطه برای انتقال دانش تخصصی تفاوت قائل می‌شود؟ آیا معلم از جزوه‌های درسی تهیه شده توسط دیگر معلمان و فراگیران استفاده می‌کند؟

۲. رابطه بین مواد درسی و زمینه اجتماعی که در آن استفاده می‌شوند: مواد درسی چه نقشی در آن محیط دارند؟ و به چه اهداف و مقاصدی دست خواهند یافت؟

۳. نحوه استفاده از مواد درسی: آیا مواد درسی مورد بررسی، تنها منبع آموزشی در کلاس درس یا یکی از چندین منبع موجود هستند؟

ج) مدل کندلین و برین

کندلین و برین^۲ (۱۹۷۹) ارزیابی مواد درسی را به دو مرحله تقسیم می‌کنند: مرحله نخست به سودمندی مواد درسی و مرحله دوم به نحوه انتخاب و استفاده از مواد درسی اشاره می‌کنند.

1. Rea-Dickens and Germaine

2. Candlin & Breen

در مرحله نخست سه نگرانی عمده در ارزیابی سودمندی مواد درسی وجود دارد: (۱) محتوایی که آموزش داده می‌شود باید با موفقیت موردانتظار پس از یادگیری مواد درسی همسان باشد؛ (۲) تئوری یادگیری مبنا در مواد درسی باید مشخص شود؛ (۳) مواردی مانند سهم مشارکت معلم و فراگیر در کار کلاسی باید پیش از شروع ارزیابی تبیین شود.

در مرحله دوم برای ارزیابی سودمندی منابع، پرسش‌هایی از این دست پرسیده می‌شود: تا چه اندازه مواد درسی با نیازهای زبانی فراگیران همسویی دارد؟ آیا زبان‌آموزان تصور مثبتی درباره رفع نیازهای زبانی آنان توسط این منبع دارند؟ آیا مواد درسی با ارزش‌ها، نگرش‌ها و احساسات زبان‌آموزان مرتبط است؟ آیا منبع درسی، توجه زبان‌آموزان را به خود جلب می‌کند؟ آیا مواد درسی به شیوه‌ای اصولی تقسیم‌بندی شده است؟ آیا پیوستگی^۱ و انسجام منطقی بین مطالب وجود دارد؟ آیا زبان‌آموزان می‌توانند توالی و تقسیم‌بندی موردنظر خود را با توجه به نیازهایشان در مواد درسی وارد کنند؟ آیا مواد درسی، انعطاف‌پذیری کافی برای تأمین اولویت‌های معلمان و زبان‌آموزان را دارند؟

د) مدل رابینسون

رابینسون^۲ (۱۹۹۱)، به نقل از بالغی‌زاده و رحیمی، (۲۰۱۱: ۱۰۱۳) سه نوع ارزیابی متفاوت از مواد درسی را معرفی کرد: (۱) مقدماتی (پیش از آغاز یک دوره آموزشی انگلیسی با اهداف ویژه)؛ (۲) تراکمی (در پایان دوره)؛ (۳) سازنده (در زمان انجام دوره).

او معتقد است ارزیابی را می‌توان توسط افرادی در داخل یا بیرون از سازمان انجام داد. رابینسون بین ارزیابی فرایند و ارزیابی محصول تفاوت قائل شده است (رابینسون، ۱۹۹۱، به نقل از بالغی‌زاده و رحیمی، ۲۰۱۱). در ارزیابی فرایند، مواردی نظیر فرایندهای آموزشی و یادگیری، استراتژی‌ها، فرایندهای اجرایی و تصمیم‌گیری از طریق پرسش‌نامه، چک‌لیست، مصاحبه، مشاهده و ضبط مکالمات کلاسی مورد توجه قرار می‌گیرند. در ارزیابی محصول، نتیجه کار دانش‌آموزان مانند نتایج آزمون‌ها، مقاله‌ها و غیره بررسی می‌شود. در اینجا منظور از ارزیاب داخلی همان معلمان، دانش‌آموزان و طراحان دوره هستند.

ه) مدل مک‌دوناف و شاو

مک‌دوناف و شاو (۲۰۰۳) معیارهای ارزیابی را در دو بخش ارائه کردند: ارزیابی بیرونی^۳ (عینی) که در حقیقت بررسی اجزای از محتوای خارجی و ظاهری مواد درسی (جلد، مقدمه، فهرست

1. Coherence
2. Robinson
3. External Evaluation

مطالب و غیره) است و اغلب توسط یک ارزیابی داخلی تفصیلی بررسی می‌شود، و ارزیابی درونی^۱ (محتوایی).

ارزیابی بیرونی (عینی): در ارزیابی بیرونی، ارزیاب ساختار مواد درسی را با آنچه نویسنده یا ناشر اعلام کرده است، بر اساس مواردی که در پی می‌آید مطابقت و بررسی می‌کند:

شرح روی جلد یا توصیف قید شده روی جلد کتاب، قسمت معرفی و فهرست مطالب که ارزیاب را قادر می‌سازد پی ببرد کتاب در مورد خود چه می‌گوید. بررسی اجمالی محتوای جدول‌ها و صفحه اول کتاب نیز اغلب پلی ارتباطی میان توصیف بیرونی و محتوای درونی کتب مفید است. در این بخش باید چرایی تولید مواد درسی مشخص شود. از دیدگاه مک‌دوناف و شاو (۲۰۰۳: ۶۳)، «توضیحات نویسنده یا ناشر دربارهٔ مواد درسی ممکن است اغراق‌آمیز باشد و نیاز به واکاوی دقیق این معرفی بیرونی داشته باشد». به طور معمول از شرح روی جلد و قسمت مقدمه می‌توانیم انتظار کسب اطلاعاتی در مورد برخی یا همه موارد زیر را داشته باشیم:

۱. آیا کتاب مخاطبان خاصی را مورد هدف قرار داده است؟ به طور مثال آیا نوجوانان ۱۳ سال به بالا و یا بزرگسالان مخاطب هستند؟ با این فرض که موضوعاتی که در یک مخاطب ایجاد انگیزه می‌کنند، احتمالاً مناسب گروه دیگری نیستند.

۲. آیا لزوماً مخاطبان باید دارای سطح مهارت زبانی مشخصی باشند؟ در بیشتر مواد درسی، این توضیح وجود دارد که مناسب سطح خاصی مانند مبتدی یا پیشرفته هستند. از آنجاکه این ادعا به طور گسترده‌ای وابسته به چارچوب آموزشی است، نیاز به بررسی دارد.

۳. آیا مواد درسی تفکیک شده‌ای برای آموزش زبان عمومی یا زبان تخصصی استفاده خواهد شد؟ به چه سطح از دانش تخصصی در آن زمینه نیاز است؟

۴. آیا سازمان‌دهی خاصی در ارائه مطالب در قالب‌های قابل‌تعلیم (واحد یا درس‌ها) وجود دارد؟ آیا رابطهٔ حجم دروس و برنامه آموزشی هدف لحاظ شده است؟

۵. آیا دیدگاه نویسنده درباره ماهیت زبان و روش‌شناسی و رابطه بین زبان، یادگیری زبان و فراگیر مشخص است؟

۶. آیا مواد درسی به عنوان منبع اصلی و یا مکمل استفاده می‌شوند؟ تبیین این موضوع می‌تواند در تصمیم‌گیری درباره مناسب بودن یک کتاب در محیط آموزشی خاص و همچنین برآورد هزینه‌های کلی استفاده از آن، مفید واقع شود. حتی این امکان وجود دارد که کتابی صرفاً به دلیل ملاحظه‌های اقتصادی در مرحله ارزیابی، مورد تأیید واقع نشود؛ به ویژه اگر این کتاب منبع اصلی نباشد.

۷. آیا فهرست واژگان یا نمایه وجود دارد یا خیر؟

۸. آیا کتاب شامل مواد آموزشی دیداری (عکس، جدول، نمودار) است؟ آیا وجود آن‌ها فقط

ارزش زیبایی دارد یا لازمه تکمیل متن هستند؟

۹. آیا برای استفاده بهینه از کتاب درسی، وجود منابع کمک آموزشی (صوتی و تصویری)

ضروری است؟

۱۰. آیا آزمون‌های تشخیصی، پیشرفتی و پایان‌ترمی مشخص شده در مواد آموزشی برای

زبان‌آموزان مفید هستند؟

در این مدل، پس از اتمام ارزیابی بیرونی یا ارزیابی کلان، به ارزیابی درونی یا دقیق‌تر و

محتوای محور می‌پردازیم.

ارزیابی درونی (محتوایی)

در این بخش از ارزیابی، همخوانی و تطبیق عوامل گفته شده در بخش ارزیابی بیرونی طبق

ادعای نویسنده یا ناشر با ساختار درونی مواد آموزشی بررسی می‌شود. به منظور انجام ارزیابی

مؤثر و برای بررسی عوامل زیر نیازمند مطالعه حداقل دو درس از یک کتاب هستیم:

۱. آیا نحوه ارائه مهارت‌ها در مواد درسی مناسب است؟ هدف از طرح این پرسش را می‌توان

در موارد زیر یافت: الف) آیا به چهار مهارت زبانی (گفتاری، شنیداری، خواندن و نوشتاری)

در کتاب مورد بررسی توجه شده است؟ چه میزان تمرکز روی هر یک از مهارت‌ها صورت گرفته

است؟ ب) آیا این میزان توجه برای استفاده در یک محیط آموزشی مشخص مناسب است؟

ج) مهارت‌های زبانی به صورت مجزا یا ترکیبی آموزش داده شده‌اند؟ باید توجه داشت که

نحوه ارائه این مهارت‌ها ممکن است با روش آموزشی در محیط آموزشی دیگری در تناقض باشد.

۲. آیا طبقه‌بندی و توالی موضوعات کتاب، الگوی خاصی دارد؟ در این مرحله، معیار

سنجش از اهمیت بالایی برخوردار است و یافتن معیارهای صحیح ضروری است، زیرا عموماً

اصول قطعی برای تعیین آن وجود ندارد. برخی از مواد آموزشی به دقت رده‌بندی شده‌اند و در

برخی دیگر طبقه‌بندی خاصی در چیدمان مطالب لحاظ نشده است.

۳. آیا ارتباط بین آزمون‌ها و تمرین‌ها با نیازهای زبان‌آموزان و آموخته‌های فراگیران رعایت

شده است؟ اگر چنین ارتباطی وجود دارد آیا با شرایط، امکانات محیط یادگیری و اهداف

آموزشی و شناختی دوره مطابقت دارد؟

فصلنامه علمی - پژوهشی

۱۰۷

ارزیابی انتقادی
چهار کتاب ...

۴. آیا مواد درسی مورد بحث برای سبک‌های متفاوت یادگیری مناسب است؟

۵. آیا امکان خودآموزی وجود دارد؟

۶. آیا در طراحی تمرین‌ها و مطالب دروس، به تفاوت‌های فردی در بین فراگیران و سبک‌های

متفاوت یادگیری آن‌ها توجه شده است؟

۷. آیا به آموزش مهارت‌های زندگی همانند تفکر انتقادی یا پرورش خلاقیت در متون درسی

پرداخته شده است؟

۸. آیا همخوانی فرهنگی و مذهبی با جامعه مورد نظر در متون و تمرین‌های کتاب لحاظ شده

است؟ آیا رویکرد متعصبانه، جانبدارانه یا نژادپرستانه خاصی در کتاب وجود دارد؟

۹. آیا طراحی و ارائه مطالب منسجم است؟ به عبارت دیگر برخی کتب درسی با وجود

اینکه دارای ساختار نوشتاری و علمی صحیحی هستند، به دلیل حجم بالای مطالب آموزشی،

مورد تأیید مدرس یا فراگیر قرار نمی‌گیرند؛ بنابراین باید تعادلی منطقی بین ساختار علمی و حجم

مناسب مطالب کتاب درسی وجود داشته باشد. تاملینسون (۲۰۰۳) معتقد است میزان شفافیت

دستورالعمل تکالیف کتاب، متأثر از نحوه ارائه مطالب آن است.

۱۰. آیا مواد درسی به اندازه کافی شفاف و جذاب هستند که موجب ایجاد انگیزه در فراگیر

و معلمان شوند و یا احتمال عدم تطابق میان گرایش فراگیر و مدرس نسبت به آن وجود دارد؟

برخی مواد درسی ممکن است برای مدرسان جذاب باشند ولی از دیدگاه فراگیران این‌طور

نباشند. همچنین بهتر است مواد درسی مذکور، رابطه و نحوه تعامل میان مدرس و فراگیر را

تعریف کنند.

در مجموع، طبق نظر مک‌دوناف و شاو (۲۰۰۳)، در بخش ارزیابی درونی، ارزیاب ملزم به

بررسی نوع و میزان اثربخشی یک مجموعه است.

اهداف ارزیابی مواد درسی

از دیدگاه تاملینسون (۱۹۹۹)، انواع و ابزار ارزیابی، تعیین‌کننده اهداف ارزیابی مواد درسی هستند.

برای مثال اگر هدف ارزیابی رفع معایب آن باشد، ارزیاب مشکلات احتمالی زبان‌آموزان را از

طریق مشاهده جلسه‌های آموزشی بررسی خواهد کرد؛ بنابراین ابزار مورد استفاده در یک ارزیابی،

به اهداف آن ارزیابی بستگی دارد. طبق نظر محمودی و احمدی صفا (۱۳۹۳)، با وجود فراوانی

رشته‌های علمی و تنوع روش‌های تدریس، تدوین مدلی فرارشته‌ای که برای ارزیابی همه منابع

آموزشی در رشته های مختلف قابل تعمیم باشد، غیرممکن و حتی غیرعلمی است. در مجموع، تاملینسون (۱۹۹۹) اهداف ارزیابی مواد درسی را اینگونه بیان می کند:

(۱) انتخاب کتاب درسی مناسب برای یک دوره آموزشی؛ (۲) انتخاب مواد درسی مکمل یک منبع درسی؛ (۳) انتخاب مواد آموزشی از بین منابع گوناگون به طور انتخابی؛ (۴) مدنظر قرار دادن اصولی برای اعمال تغییرات در مواد درسی به منظور ایجاد هماهنگی بیشتر با یک دوره آموزشی؛ (۵) ویرایش مواد آموزشی تهیه شده؛ (۶) بررسی کتب ارائه شده توسط ناشر؛ (۷) بررسی مواد آموزشی منتشر شده در یک مجله؛ (۸) کمک به مدرس در بهبود درک خود از روش شناسی و شیوه نگارش و تدوین مواد آموزشی به منظور توصیه منبع درسی برای یک مؤسسه یا وزارت آموزش و پرورش.

تاملینسون (۱۹۹۹) معتقد است، به عنوان بخشی از یک آزمایش تحقیقاتی، طبقه بندی معیارها در بین ارزیاب ها یکنواخت نیست. طبقه بندی معیارها به ارزیاب کمک می کند تعمیم هایی را که در اصل مشابه هستند، گروه بندی کرده و در مباحث خاص آن مقوله گفت و گو کند. شلدون (۱۹۸۸)، به نقل از بالغی زاده و رحیمی، (۲۰۱۱: ۱۰۰۹) بر این باور است که «انتخاب کتاب درسی نشانگر تصمیمی آموزشی است که در آن یک سری تفکرات و نظریه های حرفه ای، مالی و حتی سیاسی دخیل است». طبق نظر کانینگ وورت^۱ (۱۹۹۵) و الیس (۱۹۹۷)، ارزیابی می تواند وسیله ای برای انجام تحقیقات عملی^۲ باشد و اقدامی برای رشد و بالندگی شغلی تلقی شود.

چارچوب تحقیق

با بررسی دقیق الگوهای موجود و با توجه به میزان کارآیی هریک از آن ها در محیط های دانشگاهی ایران، در این پژوهش به الگوی مک دوناف و شاو (۲۰۰۳) توجه شده است. این الگو برای استفاده در این موقعیت کارآمدتر بوده و در عین حال، جامع، مختصر و عینی است (محمودی و احمدی صفا، ۱۳۹۳). با هدف استفاده بهینه تر از این مدل، محققان این پژوهش با افزودن و کاستن مواردی از الگوی پیشنهادی، تلاش کرده اند مدل مورد استفاده تا حد امکان با شرایط محیط های آموزشی دانشگاهی ایران و کتاب های زبان تخصصی انتشارات «سمت» منطبق باشد. بر اساس نظر تاملینسون (۱۹۹۹): «در حال حاضر هیچ الگوی واحدی وجود ندارد که به تنهایی در همه شرایط برای ارزیابی کتاب ها قابل قبول باشد و هر الگویی که در

1. Cunningsworth

2. Action research

موقعیت های گوناگون استفاده می شود، باید مطابق دلایل، اهداف و شرایط ارزیابی باشد و فقط در این صورت استفاده شود» (به نقل از محمودی و احمدی صفا، ۱۳۹۳: ۱۱۷).

با این فرض، پژوهش حاضر دارای معیارهایی بدین شرح است:

الف) جنبه های فیزیکی: در این بخش به جنبه های ظاهری کتاب های آموزشی مانند طراحی، کیفیت چاپ و غیره توجه شده است.

ب) جنبه های کاربردی: در اینجا تمرکز روی اهداف آموزشی، میزان اهمیت داده شده به تمام چهار مهارت و تحلیلی یا تجربی بودن فعالیت های آموزشی است.

مواد درسی مورد ارزیابی در این پژوهش کتب زبان تخصصی انتشارات «سمت» در هر دو گروه علوم سخت (رشته های فنی مهندسی، علوم پایه و پزشکی) و علوم نرم (رشته های علوم انسانی) هستند. این منابع که توسط پژوهشگران این تحقیق تدریس هم شده اند، شامل کتب زیر هستند:

انگلیسی برای دانشجویان رشته مهندسی عمران، انگلیسی برای دانشجویان رشته معماری، انگلیسی تخصصی برای دانشجویان رشته کامپیوتر، انگلیسی برای دانشجویان رشته مدیریت بیمه.

روش پژوهش

پس از انتخاب چهار کتاب زبان تخصصی، هرکدام از آن ها طبق مدل ارزیابی انتخاب شده به صورت مجزا بررسی شدند و مورد ارزیابی بیرونی و درونی قرار گرفتند.

الف) انگلیسی برای دانشجویان، رشته مهندسی عمران (محمد عزمی، ۱۳۹۱)

این کتاب در چارچوب مدل انتخاب شده مورد بررسی قرار می گیرد:

ارزیابی بیرونی: نگاهی به توضیحات مقدمه نشان می دهد هدف از این کتاب توانمندسازی دانشجویان در حوزه «درک مطلب» متون تخصصی رشته مهندسی عمران و ایجاد دانش زبانی و واژگان تخصصی در این رشته است. در قسمت «سخن سمت» آمده است کوشش فراوانی به عمل آمده تا زبان تخصصی در آموزش علوم مؤثر واقع شود. در ادامه، کتاب حاضر بر اساس مدل ارزیابی مک دوناف و شاو (۲۰۰۳) از نظر عوامل بیرونی بررسی می شود.

جدول شماره ۱. ارزیابی عوامل بیرونی کتاب انگلیسی برای دانشجویان رشته مهندسی عمران

مخاطب	دانشجویان رشته مهندسی عمران
متن	زبان انگلیسی تخصصی
نحوه ارائه و سازمان دهی	۲۰ درس، هر درس شامل سه بخش (درک مطلب، مطالعه بیشتر و ترجمه)
کتاب آموزشی اصلی یا جانبی	اصولی
فهرست واژگان یا نمایه	فهرست واژگان در انتهای هر درس / نمایه دارد
منابع دیداری	به طور محدود
طرح	واضح
منابع شنیداری	ندارد
آزمون (تشریحی، پیشرفتی، پایان ترمی)	ندارد

ارزیابی درونی

۱. نحوه ارائه مهارت‌ها: در حالی که آموزش زبان تخصصی در ایران به طور کلی و به ویژه در سطح دانشجویان بیشتر بر مهارت خواندن تأکید دارد، بررسی این کتاب نشان می‌دهد آموزش چنین مهارتی مورد توجه کافی قرار نگرفته است. به طوری که سه متن با محتوای نسبتاً مرتبط در هر درس گنجانده شده است. اگرچه نویسنده مدعی است این کتاب برای تدریس مهارت خواندن برای دانشجویان به منظور کسب قابلیت استفاده از انگلیسی در مطالعه موضوعات تخصصی رشته عمران گردآوری شده است، ولی فاقد هرگونه استراتژی خاص و کارآمدی برای تقویت مهارت خواندن است. مهارت نوشتن نیز به طور محدود در نوعی از تمرین‌ها که پاسخ کامل نوشتاری می‌خواهد، مورد توجه قرار گرفته است. مهارت گفتاری در تمرین‌هایی که در هر درس، خواستار پاسخ شفاهی شده‌اند، در نظر گرفته شده است، اما مهارت شنیداری کاملاً نادیده گرفته شده است.
۲. طبقه‌بندی و توالی: هیچ طبقه‌بندی مشخصی در مطالب این کتاب دیده نمی‌شود. آخرین درس کتاب از لحاظ موضوعی نسبت به درس نخست، که درک آن نیازمند تحلیل‌های فیزیکی بیشتری است، حاوی مفاهیم ادراکی ساده‌تری است.
۳. نوع مواد درسی: بررسی محتوای مطالب نشان می‌دهد موضوع متن‌ها کاملاً مرتبط با دانش تخصصی رشته مهندسی عمران هستند که می‌توانند منبع جامعی برای آموختن واژگان فنی این رشته باشند.
۴. آزمون‌ها و تمرین‌ها: بررسی تمرین‌ها نشان می‌دهد بیشتر آن‌ها در راستای تقویت مهارت خواندن با تأکید بر افزایش قدرت درک مطلب هستند و تمرین‌های زیادی برای فراگیری لغات وجود دارد.
۵. شفاف و جذاب بودن مطالب: در این رابطه، کانینگ وورت (۱۹۹۵) معتقد است کتاب

فصلنامه علمی - پژوهشی

۱۱۱

ارزیابی انتقادی
چهار کتاب ...

آموزشی زبان تخصصی باید ضمن توجه به نیازهای دانشجویان، فرایند یادگیری را آسان سازد. طبق نظر مک دوناف و شاو (۲۰۰۳)، کتاب زبان تخصصی باید برای معلم و فراگیر جذاب باشد. بررسی این کتاب و همچنین تجربه آموزشی آن توسط محققان این پژوهش نشان می دهد کتاب حاضر می تواند نیازهای یادگیرندگان را تأمین کند. با وجود اینکه هیچ جذابیتی در ظاهر کتاب وجود ندارد، به دلیل ارتباط مناسب محتوایی با دانش مورد نیاز، می تواند برای دانشجویان این رشته ایجاد انگیزه کند.

ب) انگلیسی برای دانشجویان رشته کامپیوتر (منوچهر حقانی، ۱۳۹۲)
ارزیابی بیرونی: در ادامه مشخصات عینی این کتاب براساس مدل ارزیابی مک دوناف و شاو (۲۰۰۳) بررسی می شود:

جدول شماره ۲. ارزیابی عوامل بیرونی کتاب انگلیسی برای دانشجویان رشته کامپیوتر

مخاطب	دانشجویان رشته کامپیوتر
متن	زبان انگلیسی تخصصی
نحوه ارائه و سازمان دهی	۱۶ درس، هر درس شامل سه بخش (درک مطلب، مطالعه بیشتر و ترجمه)
کتاب آموزشی اصلی یا جانبی	اصلی
فهرست واژگان یا نمایه	فهرست واژگان در انتهای هر درس / نمایه دارد
منابع دیداری	تصاویر رنگی برحسب نیاز متن
طرح	واضح
منابع شنیداری	ندارد
آزمون	ندارد

ارزیابی درونی

۱. نحوه ارائه مهارت ها: اگرچه تمرکز اصلی کتاب های زبان تخصصی شامل کتاب حاضر تقویت مهارت خواندن متون تخصصی رشته علمی مربوطه است، ولی هیچ راهکاری برای یادگیری و ارتقای چنین مهارتی ارائه نشده است. در واقع، مهارت خواندن به ریزمهارت های خواندن مانند فهم مطالب مهم متن^۱ یا فهم جزئیات خاص^۲، که تا حدودی در تمرین ها به آن ها پرداخته شده است، محدود نمی شود.

1. Skimming
2. Scanning

۲. طبقه‌بندی و توالی: بررسی حجم درس‌ها نشان می‌دهد همه دروس تقریباً شامل ۱۵ صفحه مطلب هستند. طبقه‌بندی مطالب از لحاظ معنایی نیز رعایت شده است، به طوری که دروس ابتدایی کتاب در مورد مفاهیم پایه‌ای و تعریفی علوم کامپیوتری هستند و درس‌های بعدی به تدریج به مفاهیم پیچیده‌تری در آن حوزه می‌پردازند.

۳. نوع مواد درسی: نتایج نظرسنجی کلاسی توسط محققان این پژوهش از دانشجویانی که کتاب را به عنوان مرجع درسی اصلی گذرانده‌اند نشان می‌دهد موضوعات و مفاهیم تقریباً هشت درس نخست کتاب از نظر دانش تخصصی حوزه علوم کامپیوتری بسیار ساده و ابتدایی هستند و این طور استنباط می‌شود که دانشجویان این رشته بیشتر متقاضی مطالعه مفاهیم فنی‌تر و پیچیده‌تری در زمینه دانش زبان تخصصی هستند.

۴. آزمون‌ها و تمرین‌ها: تمرکز اصلی این قسمت از کتاب روی درک معنایی متون به ویژه یادگیری لغات تخصصی به کاررفته در متن‌ها بوده و این نقطه قوت تمرین‌هاست.

۵. شفاف و جذاب بودن مطالب: طرح کلی صفحات کتاب در ارائه مطالب، واضح و منطقی است. در تمرین‌ها فضای لازم برای نوشتن پاسخ‌ها وجود دارد و در مجموع، صفحات دارای نظم و روال مناسب و یکسانی هستند.

ج) انگلیسی برای دانشجویان رشته معماری (حسین فرهادی و پروانه توکلی، ۱۳۹۳)

ارزیابی بیرونی: در ادامه عوامل خارجی این کتاب بر اساس مدل ارزیابی مک‌دوناف و شاو (۲۰۰۳) بررسی می‌شود.

جدول شماره ۳. ارزیابی عوامل بیرونی کتاب انگلیسی برای دانشجویان رشته معماری

مخاطب	دانشجویان رشته معماری
متن	زبان انگلیسی تخصصی
نحوه ارائه و سازمان‌دهی	۱۵ درس، هر درس شامل چهار بخش (تقویت لغت، مطالعه متمرکز، مطالعه گسترده و ترجمه)
کتاب آموزشی اصلی یا جانبی	اصلی
فهرست واژگان یا نمایه	فهرست واژگان در ابتدای هر درس / نمایه دارد
منابع دیداری	تصاویر رنگی و اشکال به طور محدود
طرح	واضح
منابع شنیداری	ندارد
آزمون	ندارد

۱. نحوه ارائه مهارت‌ها: برخلاف روال رایج کتاب‌های درسی زبان تخصصی فعلی، مهارت خواندن صرفاً در درک مفهوم و یادگیری لغات داخل متن خلاصه نشده است بلکه مهارت‌هایی مانند مطالعه منتقدانه، یافتن رابطه منطقی مطالب با یکدیگر و توانایی تحلیل متون نیز لحاظ شده است و به‌طور کلی، دانشجویان استراتژی‌های گوناگونی را در مهارت خواندن تجربه می‌کنند. سه مهارت دیگر زبانی (گفتاری، نوشتاری و شنیداری) نادیده گرفته شده‌اند. البته مهارت نوشتاری بسیار محدود، آن هم تنها در تمرین‌هایی که به تفاوت‌ها و شباهت‌ها در مورد یک نکته پرداخته‌اند، مورد اشاره قرار گرفته است.

۲. طبقه‌بندی و توالی: از آنجاکه این کتاب منبع تدریس زبان تخصصی و نه منبع تخصصی رشته معماری است، اظهار نظر قطعی درباره طبقه‌بندی مطالب آن دشوار است؛ ولی طبق مشورت با کارشناسان حوزه مهندسی معماری، کتاب حاضر طبقه‌بندی مفهومی مناسبی دارد. دروس ابتدایی کتاب، شامل موضوعات متون در مورد مفاهیم اولیه و تاریخیچه معماری است و به تدریج موضوعات فنی‌تری در آن رشته معرفی شده‌اند. حجم دروس از نظر تعداد صفحات نیز تقریباً یکسان است.

۳. نوع مواد درسی: بررسی محتوایی کتاب نشان می‌دهد مطالب ارتباط موضوعی مناسبی با سرفصل پیش‌بینی شده برای رشته معماری دارند و در درجه مناسبی از سادگی و پیچیدگی مفاهیم تنظیم شده‌اند. از سویی، برتری عمده این کتاب در مقایسه با اغلب کتاب‌های زبان تخصصی فعلی در این نکته است که پیش از مطالعه دقیق، از استراتژی مرور کلی متن با هدف تقویت مهارت درک مطلب استفاده شده است؛ به این ترتیب که فهرستی از لغت‌های احتمالی ناآشنا برای خوانندگان همراه با توضیحات جامع معنایی، پیش از ارائه متن اصلی در هر درس گنجانده شده است.

۴. آزمون‌ها و تمرین‌ها: این کتاب تمرین‌های متنوعی دارد و به تقویت مهارت‌های گوناگون خواندن و درک مطلب و همچنین ارائه راهکارهای متنوع‌تری برای یادگیری لغات فنی می‌پردازد. از نظر پژوهشگران این تحقیق، سطح بالای اثربخشی آموزشی در این بخش مشهود است.

۵. شفاف و جذاب بودن: دستورالعمل‌های تمرین‌ها واضح هستند و فضای مناسب برای نوشتن در آن‌ها لحاظ شده است. در مجموع ساختار کلی کتاب نظم مشخصی دارد.

د) انگلیسی برای دانشجویان رشته مدیریت بیمه (داور ونوس و حجت‌الله گودرزی، ۱۳۹۰) با توجه به کمبود منابع درسی آموزش زبان تخصصی در رشته مدیریت بیمه، کتاب حاضر یکی

از پُر استنادترین منابع آموزشی در این حوزه است. البته این محبوبیت علت اصلی انتخاب کتاب حاضر برای بررسی در پژوهش نیز بوده است.

ارزیابی بیرونی

در جدول شماره ۴، مشخصات عینی کتاب مذکور بررسی می‌شود:

جدول شماره ۴. ارزیابی بیرونی کتاب انگلیسی برای دانشجویان رشته مدیریت بیمه

مخاطب	دانشجویان رشته مدیریت بیمه
متن	زبان انگلیسی تخصصی
نحوه ارائه و سازمان‌دهی	۹ درس، هر درس شامل سه بخش (درک مطلب، مطالعه بیشتر و ترجمه)
کتاب آموزشی اصلی یا جانبی	اصلی
فهرست واژگان یا نمایه	فهرست واژگان در انتهای هر درس و در آخرین قسمت کتاب آمده است / نمایه دارد
منابع دیداری	ندارد
طرح	فشرده‌گی مطالب در صفحه
منابع شنیداری	ندارد
آزمون	ندارد

ارزیابی درونی

۱. نحوه ارائه مهارت‌ها: با توجه به مقدمه نویسندگان، این کتاب مانند بسیاری دیگر از کتاب‌های درسی زبان تخصصی با هدف پیشبرد مهارت‌های خواندن و درک مفاهیم، به منظور ایجاد قابلیت استفاده از جدیدترین نتایج تحقیقات و مطالعات علمی در جهان تدوین یافته است. بدیهی است در راستای دستیابی به چنین هدفی ابتدا باید موانع بازدارنده مرتبط با فهم و درک زبانی از سرراه برداشته شود. بررسی کتاب حاضر نشان می‌دهد در بحث مهارت خواندن، استراتژی‌هایی مانند حدس زدن معنی از متن، پیش‌بینی، خواندن برای ایده اصلی، استفاده از دانش قبلی یا پیش‌زمینه‌ای که لازمه پیشرفت مهارت خواندن هستند به اندازه کافی مورد توجه قرار نگرفته‌اند. در این کتاب، مهارت‌های دیگری نیز همانند بیشتر کتاب‌های زبان تخصصی موجود، در حد بسیار ضعیف پوشش داده شده‌اند.

۲. طبقه‌بندی و توالی: طبقه‌بندی موضوعی رعایت شده است، ولی طبقه‌بندی پیچیدگی و دشواری رعایت نشده است، به طوری که درس هشتم کوتاه‌تر و از نظر مفهومی ساده‌تر از درس ششم است.
۳. نوع مواد درسی: بررسی متون حاضر بیانگر این است که متن‌ها از جنبه ساختارزبانی برخلاف ادعای مطرح‌شده در مقدمه کتاب، مناسب سطح زبانی دانشجویان مقطع کارشناسی نیستند. تجربه تدریس این کتاب توسط محققان پژوهش نیز نشان داد سطح بالای نگارشی متون، دانشجویان را در درک معانی آن‌ها درمانده و دل‌زده می‌کند. این ملاحظه‌ها با گفته‌های نویسندگان کتاب در بخش مقدمه مبنی بر انتخاب متون این کتاب از میان متن‌های مطرح در حوزه دانش تخصصی مدیریت بیمه همسواست. از سوی دیگر، چنان‌که نویسندگان کتاب نیز در مقدمه آورده‌اند، هدف این کتاب آشناکردن مخاطبان با متون بیمه به زبان انگلیسی و افزایش دانش تخصصی آنان در این رشته بوده است. از نظر نگارندگان، این نوع نگرش در تدوین مطالب درسی برای زبان تخصصی با اصول، ماهیت و یافته‌های پژوهشی در حوزه انگلیسی با اهداف ویژه سازگار نیست چراکه هدف نهایی آموزش زبان تخصصی، آشناکردن فراگیران با استراتژی‌ها و مهارت‌های لازم در راستای کسب توانایی لازم در مواجهه با متون تخصصی به زبان انگلیسی است و انتقال آخرین یافته‌ها و دانش تخصصی رشته از طریق این واحد درسی در اولویت قرار ندارد.
۴. آزمون‌ها و تمرین‌ها: در این کتاب، تمرین‌ها هدف نهایی خود را که همان توسعه مهارت خواندن است، به جهت فقدان تنوع کافی در به‌کارگیری استراتژی‌های مختلف خواندن تأمین نمی‌کنند. در برخی دروس نیز تعداد تمرین‌هایی که در ادامه هر متن آمده است، متناسب با حجم نسبتاً بالای متن نیستند.
۵. شفاف و جذاب بودن: مطالب دارای سبک نوشتاری ادبی پیچیده هستند و با سطح دانش زبانی مخاطبان خود هماهنگی ندارند. از سوی دیگر، فشردگی مطالب در صفحه‌هایی که فاقد فضای خالی مناسب هستند، انگیزه لازم در دانشجویان برای مطالعه آن را کاهش می‌دهند، حال آنکه «شیوه نگارش یک کتاب دانشگاهی کارآمد باید به گونه‌ای باشد که خواننده بدون کمترین ابهام، به اصل مطلب دست یابد» (به نقل از منصوریان، ۱۳۹۲: ۱۱).

نکات مشترک در کتاب‌های مورد مطالعه

در این قسمت از پژوهش، به منظور پرهیز از تکرارگویی، جنبه‌هایی از چهار کتاب مورد بررسی را که بر مبنای ارزیابی بیرونی و درونی نگارندگان کاملاً یکسان استنباط شده‌اند، گزارش می‌شود:

۱. آیا کتاب مقدمه مشخصی در مورد دیدگاه نویسنده یا نویسندگان نسبت به آموزش زبان تخصصی و روش تدریس کتاب دارد؟ چنین بخشی در هیچ یک از کتاب‌ها مشاهده نشد.
۲. آیا کتاب برای مخاطبان با سطح مهارت زبانی ویژه‌ای طراحی شده است؟ در هر چهار کتاب مورد بحث، در بخش «سخن سمت» اشاره شده است که کتاب برای دانشجویان همان رشته تخصصی در مقطع کارشناسی و برای تدریس در درس زبان تخصصی به ارزش دو واحد درسی تدوین شده است؛ در حالی که لازم است در مقدمه هر کتاب به طور واضح مطرح شود کتاب برای سطحی از فراگیران است که با توجه به گذراندن درس زبان انگلیسی عمومی^۱ در مقطع دبیرستان و دانشگاه، صاحب دانش و اطلاعات خوبی از ساختار زبان انگلیسی باشند.
۳. آیا در طراحی تمرین‌ها و مطالب درس، تفاوت‌های موجود در زبان‌آموزان از نظر سبک‌های یادگیری لحاظ شده است؟ این نکته به طور محدود در ساختار برخی تمرین‌ها یافت شد. البته باید به محدودیت‌هایی که مؤلفان این کتاب‌ها از نظر امکانات و ساعت‌های محدود تدریس زبان تخصصی در دانشگاه‌های ایران داشته‌اند، اذعان داشت.
۴. آیا به آموزش مهارت‌های زندگی مانند تفکر انتقادی یا پرورش خلاقیت در متن کتاب پرداخته شده است؟ خیر، نمونه‌ای از این مباحث یافت نشد.
۵. آیا کتاب از نظر فرهنگی با فرهنگ جامعه مورد نظر همخوانی دارد؟ آیا رویکردهای متعصبانه، جانبدارانه یا نژادپرستانه در اثر وجود دارد؟ از آنجاکه محتوای متون و تمرینات کتاب‌ها صرفاً برای یک رشته دانشگاهی هستند، از این رو به ظاهر جهت‌گیری فرهنگی یا متعصبانه خاصی در کتاب‌های بررسی شده مشاهده نشد. البته فقدان عناصر بومی و فرهنگی در کتب زبان تخصصی مزیت نیست. کتاب‌های آموزش زبان دوم، علاوه بر یاد دادن زبان دیگر، مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها و دیدگاه‌های آن زبان را نیز منتقل می‌کنند. کتاب‌های زبان انگلیسی به ارائه و معرفی نوعی سبک زندگی و نظام باورها می‌پردازند. در صورت استفاده بهینه از عناصر فرهنگی، بومی و اجتماعی فراگیران در تدوین مطالب درسی، این کتاب‌ها می‌توانند نقش سازنده‌ای در میزان یادگیری و ایجاد ارتباط مؤثر با مخاطبان خود ایفا کنند. طبق نظریه اجتماعی- فرهنگی ویگوتسکی^۲ (۱۹۸۵)، به نقل از تقویان و همکاران (۱۳۹۴، ۱۳۴-۱۳۳) درباره آموختن زبان، «ذهن و رشد ذهنی انسان بر بستری اجتماعی و فرهنگی شکل می‌گیرد و حتی پیش‌زمینه‌های اجتماعی،

1. General English
2. Vygotsky

فرهنگی و تاریخی نقشی پویا و انکارناپذیر در شکل‌گیری فرایندهای یادگیری زبان دارند^۱. براساس مشاهده‌های محققان این پژوهش در سال‌های اخیر و تجربه تدریس کتاب‌های مختلف زبان انگلیسی، برخی مؤلفان خارجی از مناسبت‌های فرهنگی، اجتماعی، مذهبی، سبک زندگی و کسب‌وکار مردمان کشورهای مسلمان در خاورمیانه، در تهیه و تدوین مطالب درسی کتاب‌های خود استفاده می‌کنند و بدین ترتیب سعی در برقراری ارتباط مناسب با مخاطبان هدف این منابع آموزشی و تأمین بهینه اهداف آموزشی دارند. برای مثال، در درس مربوط به اعیاد و مناسبت‌های فرهنگی و مذهبی در کتاب‌های هدوی جدید برای خاورمیانه (سوارز و سوارز، ۲۰۱۴)، از عید سعید فطر با عکس‌های مرتبط مطلب می‌نویسند، یا در سری کتاب‌های انگلیسی تجاری با نام مارکت لیدر (فلوی^۲، ۲۰۱۳)، کسب‌وکار یک تاجر فرش ایرانی با تصاویر جالب توصیف می‌شود. حتی در تمرین‌های شنیداری و مکالمه‌های بعضی از این کتاب‌ها مانند سری کتاب‌های تاپ‌ناچ (اسچرو و ساسلو^۳، ۲۰۰۶) از صدای ملیت‌های بازار هدف و مخاطبان کتاب مورد نظر که با لهجه محلی انگلیسی صحبت می‌کنند، در جهت ارتباط سازنده‌تر با فراگیران بهره گرفته می‌شود. متأسفانه چنین رویکردی برای بومی‌سازی و تلفیق فرهنگ، تجارب و تاریخ مخاطبان کتاب با موضوع مورد تدریس در کتاب‌های بررسی شده مشاهده نشد. با توجه به ماهیت صرفاً علمی و تخصصی متون، کتب زبان تخصصی رشته‌های مهندسی عمران و کامپیوتر فاقد هرگونه مطلب مرتبط با فرهنگ هستند و جهت‌گیری فرهنگی یا متعصبانه خاصی در آن‌ها مشاهده نشد. در دو کتاب دیگر، امکان انعکاس بیشتری از فرهنگ ایرانی - اسلامی وجود دارد، اما در تهیه این منابع درسی هم از عناصر فرهنگی بومی برای درگیری بیشتر دانشجویان با موضوع درس بهره گرفته نشده است. در این مورد، مهدوی‌نژاد^۴، دهقانی و برومند (۱۳۹۴) از توجه به معماری با هویت به عنوان موضوعی بسیار پُراهمیت در معماری معاصر ایران صحبت کرده‌اند و لزوم لحاظ کردن این دانش که حاصل قرن‌ها تجربه معماران و هنرمندان سنتی ایران زمین، بناها و یادگارهایی است که اکنون از آن‌ها با عنوان معماری اسلامی^۴ ایران یاد می‌شود، در کتاب‌های درسی سخن گفته‌اند. این نوع نگرش در تدوین کتاب زبان تخصصی معماری مشاهده نشد و تنها در درس چهارم در دو متن به شکل کوتاه به معماری اسلامی پرداخته شده است.

1. Soars & Soars
2. Flavey
3. Ascher & Saslow
4. Islamic Architecture

متون کتاب زبان تخصصی رشته مدیریت بیمه نیز از دیدگاه محققان این پژوهش نیازمند توجه بیشتر به فرهنگ، قوانین و مقررات مربوطه در ایران است. همان‌گونه که در درس دوم صفحه چهاردهم این کتاب آمده است، تمایلات و عقاید فرهنگی جامعه می‌تواند بر احتمال و میزان خسارتی که جبران آن برعهده بیمه‌گراست، مؤثر باشند. بی‌شک گنجاندن متونی با پیوندهای فرهنگی و اجتماعی بیشتر با جامعه ایرانی، انگیزه و علاقه‌مندی افزون‌تری را در میان دانشجویان ایرانی ایجاد می‌کند. استفاده از متون تخصصی مرتبط با رشته‌های مختلف تحصیلی که توسط نویسندگان ایرانی یا غیرایرانی بر مبنای اولویت‌های فرهنگی ایرانی - اسلامی نوشته شده به همراه تصاویر مرتبط از ایران می‌تواند غنای فرهنگی این کتاب‌ها را افزایش دهد.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش، چهار کتاب درسی آموزش زبان تخصصی به منظور ارزیابی کتاب‌های درسی زبان تخصصی سازمان «سمت» انتخاب شدند. توجه به ارزیابی این دروس میان رشته‌ای به دلیل مزایای حاصل که شامل آموزش تفکر انتقادی تریه فراگیران و نزدیکی جامعه دانشگاهی است (اعتمادی زاده و همکاران ۱۳۸۸) تبیین شد. از آنجاکه بسیاری از کتاب‌های درسی زبان تخصصی در سازمان سمت و به‌ویژه کتاب‌هایی که در حوزه علوم انسانی تدوین یافته‌اند، کم‌وبیش از نظر ساختاری مشابه هم هستند، اعتقاد بر این است که ارزیابی چند کتاب برگزیده می‌تواند تصویر روشنی از فضای کلی کتاب‌های درسی زبان تخصصی متداول سمت را ارائه دهد. نتایج این تحقیق با یافته‌های برخی پژوهش‌های پیشین همسویی دارد، از جمله بررسی و مقایسه ابعاد یادگیری لغت در کتاب‌های زبان انگلیسی «سمت» توسط رضوانی و نوروزی (۱۳۹۲) که بیانگر کم‌توجهی به ابعاد مختلف لغات در کتاب‌های سه گروه آموزشی متفاوت تحت بررسی بوده است. در تحقیق دیگری که توسط رضوانی و امیری (۱۳۹۲) انجام گرفت، هشت کتاب منتخب آموزش زبان انگلیسی رشته‌های مختلف دانشگاهی تدوین یافته در سمت از نظر میزان توجه به هوش‌های چندگانه مورد بررسی قرار گرفتند و نتایج نشان داد، مؤلفان هیچ توجهی به چندگانگی و تنوع هوشی فراگیران نداشته‌اند و در واقع آنان را از منظر توانایی و استعداد یکسان در نظر گرفته‌اند. بررسی یافته‌های این پژوهش نیز نشان می‌دهد در کنار نقاط مثبت و برتری‌های عمده کتاب‌های درسی زبان تخصصی کنونی انتشارات سمت، کاستی‌ها و نقایصی که به شرح زیر طبقه‌بندی شده‌اند، مشاهده می‌شود:

الف) پایایی صوری^۱

ویژگی‌های بصری آموزشی کتاب‌های درسی آموزش زبان انگلیسی و به‌ویژه کتاب‌های آموزش انگلیسی با اهداف ویژه از مهم‌ترین ویژگی‌های این دست مواد آموزشی هستند. دادلی ایوانز و سنت جان (۱۹۹۸) معتقدند استفاده از روش‌های ارائه گرافیکی مانند فهرست‌ها، جداول، ماتریس‌ها، نقشه‌های ذهنی^۲، نمودارهای درختی و نمودارهای جریانی می‌توانند در استخراج و سازمان‌دهی مجدد اطلاعات کتاب‌های درسی آموزش انگلیسی با اهداف ویژه بسیار مفید باشند. طبق دیدگاه ریاضی (۲۰۰۵)، برای اینکه یک کتاب درسی کیفیت بالایی داشته باشد، باید در هر دو جنبه نرم‌افزاری (محتوا و ساختار) و سخت‌افزاری (ظاهر فیزیکی) قوی باشد. به اعتقاد او، اطلاعات بصری در کنار طرح واضح و چیدمان کلمات و خط نوشتاری مناسب^۳ از جمله ویژگی‌های لازم کتاب‌های درسی انگلیسی با اهداف ویژه است. کروگ^۴ (۲۰۰۲) تصاویر را مانند ظاهر فیزیکی آن یکی از ویژگی‌های مهم هر کتاب درسی انگلیسی با اهداف ویژه معرفی می‌کند. بررسی کتاب‌های درسی زبان تخصصی فعلی انتشار یافته در «سمت» نشان می‌دهد با فقدان ویژگی‌های بصری از جمله تصویر و عکس کافی مواجهیم.

ب) عدم بررسی و به‌روزرسانی مطالب

کروگ (۲۰۰۲)، به‌روزر بودن محتوا را یکی از ویژگی‌های مهم در تدوین هر کتاب درسی انگلیسی با اهداف ویژه می‌داند. از دیدگاه ریاضی (۲۰۰۵)، منطبق بودن با دانش روز، یکی از ویژگی‌های قابل توجه کتاب‌های درسی زبان تخصصی است و دستیابی به این ویژگی، شامل تجدیدنظر مستمر متون، تمرین‌ها و همچنین مهارت‌ها و استراتژی‌هاست. بررسی اجمالی این کتاب‌ها نشان داد تلاشی برای تجدیدنظر و به‌روزرسانی مطالب صورت پذیرفته است.

ج) تمرین‌های کلیشه‌ای^۵

بررسی کتاب‌های درسی معرفی شده نشان داد یکنواختی و پیروی از الگوی واحد ساختاری در روند ارائه تمرین‌های این کتاب‌ها به معنی تحمیل ساختاری سخت و انعطاف‌ناپذیر برای زبان‌آموزان برای پیروی از آن بدون توجه به ماهیت موضوع و نظام و نوع مخاطبان است. نتایج

1. Face Validity
2. Mind Maps
3. Type Face
4. Krug
5. Stereotype

همچنین نشان داد بسیاری از کتاب‌ها الگوهای کلیشه‌ای مشابهی را که شامل متون خواندنی، پرسش‌های درک مطلب و تمرین واژگان هستند، دنبال می‌کنند. استفاده از چنین الگوی انعطاف‌ناپذیری، رایج‌ترین الگوی به‌کاررفته در کتاب‌های فعلی زبان تخصصی در ایران است. این بدان معنی است که این کتاب‌ها تنها به یک هدف آموزش زبانی محدود شده‌اند. در این راستا، جان و دیویس^۱ (۱۹۸۳: ۱۶) معتقدند یکی از مهم‌ترین تأثیرات آموزش انگلیسی برای اهداف خاص در امر آموزش مهارت خواندن، تغییر رویکرد از متن به عنوان ابزار^۲ به متن به عنوان وسیله انتقال اطلاعات^۳ است. در واقع، فقدان مهارت‌ها و استراتژی‌هایی مانند ریزمهارت‌های خوانشی مانند فهم مهم‌ترین مطالب متن یا فهم جزئیات خاص، حدس زدن معنی از متن، پیش‌بینی، برداشت و نتیجه‌گیری، خواندن برای یافتن ایده اصلی، به‌کارگیری دانش پیش‌زمینه و غیره به وضوح آشکار است. اگرچه هاجینسون و واتر^۴ (۱۹۸۷) تأکید دارند در تدوین مواد درسی باید از رویکرد خط تولید کارخانه‌ای^۵ که سبب می‌شود همه درس‌ها با نوع متن، تصاویر، نوع و تعداد تمرین‌های مشابه، کاملاً شبیه هم شوند، پرهیز کرد ولی بررسی‌ها نشان داده است چنین رویکردی در چارچوب فعلی کتاب‌های درسی زبان تخصصی ایران از جمله کتاب‌های آموزشی زبان تخصصی سازمان سمت رایج شده است. در پژوهشی که توسط قنسولی و پیشقدم (۱۳۸۹) انجام شد، تمرین‌های کتاب‌های درسی زبان دانشگاهی، ضمن در نظر گرفتن سبک‌های غالب یادگیری ادراکی زبان‌آموزان، مورد بررسی قرار گرفتند و نتایج نشان داد دانشجو و استاد هیچ‌کدام از این دروس رضایت‌مندی کامل نداشته و شکاف عمیقی میان سبک‌های غالب یادگیری ادراکی زبان‌آموزان ایرانی و سبک‌های مورد استفاده در تمرین‌های کتب درسی زبان دانشگاهی وجود دارد.

در مجموع، با توجه به دیدگاه فرهادی (۲۰۰۶)، نمی‌توان روش خاصی از آموزش را برای یک کلاس درس انگلیسی با اهداف ویژه به کار برد. نوع مواد درسی، اهداف یک دوره آموزشی و ماهیت زبان‌آموزان از جمله عواملی هستند که باید در روند تدوین هر کتاب درسی انگلیسی با اهداف ویژه (از جمله آموزش زبان تخصصی) مد نظر قرار گیرند.

1. John & Davies
2. Text as a Linguistic Object (TALO)
3. Text as a Vehicle of Information (TAVI)
4. Hutchinson & Waters
5. Assembly Line

د) تصور غلط در مورد انگلیسی با اهداف ویژه

بررسی کتاب‌های درسی انگلیسی با اهداف ویژه نشان می‌دهد در بسیاری از موارد شاید بتوان گفت نویسندگان درک درستی از این کتاب‌ها نداشته‌اند. طبق نظر فرهادی (۲۰۰۶: ۲۷)، هدف از انگلیسی با اهداف ویژه، تدریس هیچ موضوع علمی به زبان انگلیسی نیست. ما آموزگاران زبان انگلیسی هستیم و آموزش انگلیسی با اهداف ویژه نیز صرفاً آموزش زبان انگلیسی است. ایده هدف خاص در آموزش زبان نباید با آموزش موضوعات دیگر اشتباه گرفته شود. مدرسان انگلیسی برای اهداف ویژه قرار نیست فیزیک، شیمی یا هر علم دیگری را در کلاس‌های انگلیسی با اهداف ویژه آموزش دهند. اگر هدف، بهبود توانایی خواندن فراگیران است، در واقع آنان باید بیاموزند که چگونه در زمینه‌های تخصصی علمی خود متون انگلیسی را مستقل از مفاهیم علمی آن مطالعه کنند. ما به عنوان آموزگاران زبان انگلیسی به آنان می‌آموزیم چگونه تعاریف را بدون توجه به مفهوم علمی آمده در آن‌ها درک کنند. زبان‌آموزان باید بیاموزند چگونه یک سبک خاص نوشتاری مانند مقدمه یک مقاله را بدون توجه به محتوای آن بخوانند. البته این بدان معنی نیست که محتوا کم‌اهمیت است، بلکه محتوا زمانی که به عنوان یک عامل محرک عمل می‌کند، اهمیت بالایی دارد.

با توجه به چنین اصولی، این طور دریافت می‌شود که مواد درسی در کتاب‌های حاضر زبان تخصصی انتشارات «سمت» نیازهای دانشجویان را به قدر کافی برآورده نمی‌سازند و تصور غلطی از ماهیت آموزش انگلیسی با اهداف ویژه در کتاب‌های مورد بررسی وجود دارد؛ یعنی عدم تطابق بین تئوری و عمل، درحالی که سلیمانی (۲۰۰۶) معتقد است مواد درسی با محوریت تقویت مهارت خواندن در زمینه انگلیسی با اهداف ویژه، باید با نظریه‌ها و استراتژی‌های مهارت خواندن همسو باشند. با توجه به نتایج مطالعه عطایی (۱۳۸۰) در برنامه ریزی درسی دوره‌های انگلیسی با اهداف ویژه، نوعی عدم هماهنگی وجود دارد و افراد و مراکز مسئول در طراحی و اجرای این دوره‌ها وظایف خود را مجزا از یکدیگر انجام داده‌اند و اهداف اعلام شده نیز به نوبه خود به اهداف مشخص درسی، جهت تعیین خط‌مشی راهبردی در تهیه مواد درسی، روش‌شناسی آموزشی و ارزیابی تبدیل نشده‌اند. نگاهی به کتاب‌های درسی تدوین شده در سمت نشان می‌دهد این نوع عدم سازگاری در تهیه و تدوین آن‌ها مشهود است، ولی در مجموع، معایب گفته شده در مقایسه با محاسن کتاب‌های زبان تخصصی سازمان «سمت» از جمله توجه به آموزش لغات تخصصی مورد نیاز هریک از گروه‌های آموزشی، تمرکز

کتاب بر مهارت خواندن، مطابقت روش آموزشی موجود در کتاب با سیستم آموزشی رایج و استفاده از متونی که ارتباط موضوعی مناسبی با رشته‌های تخصصی فراگیران دارند، کمتر است. تجدید چاپ‌های پی‌درپی و استفاده فزاینده از این کتاب‌ها در دانشگاه‌های ایران شاهی در حمایت از این ادعاست.

پیشنهادها و راهکارها

برخی پیشنهادهای عملی در پرتویافته‌های مقاله حاضر به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. تجزیه و تحلیل کامل و جامع نیازها به منظور دستیابی به اهداف آموزشی انگلیسی با اهداف ویژه در همه رشته‌های تخصصی دانشگاهی ضروری است. توجه واقعی به نیازها و علایق یادگیرندگان باید نخستین گام در آماده‌سازی کتاب‌های درسی زبان تخصصی باشد.
۲. اصلاح و به‌روزرسانی کتاب‌ها امری ضروری به نظر می‌رسد. ارائه متون و فعالیت‌هایی که حاوی مفاهیم و اطلاعات جدیدتر هستند نیز الزامی است. چنین تجدیدنظری باید علاقه و انگیزه زبان‌آموزان را نسبت به موضوع مورد مطالعه افزایش دهد.
۳. بهتر است از روش‌های نوین در روند تدوین و آماده‌سازی کتاب‌های درسی استفاده شود. روش‌های ابتدایی به‌کاررفته در کتاب‌های درسی آموزش زبان تخصصی، پتانسیل رسیدن به اهداف تعیین شده را ندارند. در واقع بازسازی در مدل متون و تمرین‌ها ضروری به نظر می‌رسد.
۴. بهتر است ظاهر بصری، طرح و همچنین شکل فیزیکی این کتاب‌ها مورد بازبینی قرار گیرند. چنین تجدیدنظری می‌تواند شامل استفاده از جلوه‌های دیداری از جمله عکس، نمودار، جدول و غیره باشد که علاوه بر چشم‌نوازی و ایجاد انگیزه می‌تواند مفاهیم آموزشی را نیز به خوبی انتقال دهد.
۵. در رابطه با واژگان، لغات جدید باید در متون معنی‌دار و مناسب معرفی شوند. واژه‌های آموزش داده‌شده باید در درس‌های بعدی کتاب به منظور تقویت یادگیری تکرار شوند.
۶. پیشنهاد می‌شود در نگارش کتاب‌های درسی زبان تخصصی دانشگاهی با کارشناسان امرتدوین مواد درسی انگلیسی با اهداف ویژه مشاوره شود. ایده آموزش زبان تخصصی به عنوان هدف ویژه نباید با آموزش موضوعات دیگر اشتباه گرفته شود.
۷. ارزیابی کتاب آموزشی نباید منحصر به مرحله انتخاب اثر باشد، بلکه همان‌طور که تاملینسون (۲۰۰۳: ۱۸) بیان می‌کند، ارزیابی یک کتاب شامل سه بخش ارزیابی پیش از استفاده،

حین استفاده و پس از استفاده است. از دیدگاه او، بخش سوم با ارزش ترین نوع ارزیابی است و اغلب نادیده گرفته می شود. هم نظر با تاملینسون، الیس (۱۹۹۷: ۳۷) نیز برای ارزیابی پس از استفاده، اهمیت ویژه ای قائل شده است؛ بنابراین به منظور ارزیابی قطعی یک اثر، باید پس از استفاده نیز در همان شرایط آموزشی مورد بررسی قرار گیرد.

۸. از آنجا که طبق نظریه تمویان (۱۳۹۰)، زبان تأثیر بسزایی در نحوه تفکر انسان دارد و از سویی خود زبان دارای منشأ و ماهیت سیاسی، فرهنگی و اجتماعی است، بنابراین نظریه پردازان انتقادی در بحث مطالعه پدیده زبان باید به زمینه های فرهنگی و اجتماعی نیز توجه داشته باشند.

۹. به عنوان آخرین توصیه پیشنهاد می شود تجارب مدرسان دروس زبان تخصصی، مشاهده ها و انتظارات آنان در امر تدوین کتاب های درسی زبان تخصصی مورد توجه قرار گیرد.

در پایان باید به خاطر داشت نتایج این مقاله، حاصل بررسی الگومحور چهار کتاب زبان تخصصی سازمان «سمت» به عنوان نمونه از میان کتاب های متعدد این سازمان بوده است؛ از این رو شایسته است کتاب های دیگر این گروه نیز به منظور کسب اطمینان کامل از نتایج بحث، تحت ارزیابی های آتی قرار گیرند.

منابع

- اعتمادی زاده، هدایت؛ نصر، احمد رضا؛ و لیاقتدار، محمد جواد (۱۳۸۸). نگاهی کلی به برنامه درسی میان رشته‌ای. فصلنامه مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، ۱(۳)، ۵۳-۱۹. doi: 10.7508/isih.2009.03.002
- تقویان، ناصرالدین علی (۱۳۹۰). فهم انتقادی، پیش شرط روش شناختی مطالعات میان رشته‌ای. فصلنامه مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، ۳(۴)، ۴۴-۲۱. doi: 10.7508/isih.2011.12.002
- تقویان، ناصرالدین علی؛ قاضی، یحیی؛ ضرغامی، سعید؛ و غلامی، جواد (۱۳۹۴). رویکرد اجتماعی- فرهنگی در حوزه آموزش زبان. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۸(۲)، ۱۶۴-۱۳۱. doi: 10.7508/ijcr.2015.30.005
- حقانی، منوچهر (۱۳۹۲). انگلیسی تخصصی برای دانشجویان رشته کامپیوتر. چاپ نهم. تهران: سمت.
- رضوانی، رضا؛ و امیری، طیبه (۱۳۹۲). تحلیل محتوای کتب آموزش زبان انگلیسی منتخب دانشگاهی از نظر میزان توجه به هوش چندگانه. فصلنامه علمی- پژوهشی رهیافتی نودرمدیریت آموزشی، ۴(۱۶)، ۲۰۰-۱۸۹.
- رضوانی، رضا؛ و حق شناس، بهناز (۱۳۹۳). ارزیابی هم ترازوی کتاب‌های کارشناسی زبان انگلیسی تخصصی رشته‌های علوم انسانی انتشارات سمت و استانداردهای آموزشی مربوطه براساس اهداف آموزشی اندرسون و کراتول. فصلنامه علمی- پژوهشی رهیافتی نودرمدیریت آموزشی، ۵(۲۰)، ۱۱۰-۹۵.
- رضوانی، رضا؛ و نوروزی، سمیه (۱۳۹۲). بررسی و مقایسه ابعاد یادگیری لغت در کتاب‌های زبان انگلیسی تخصصی «سمت». پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، ۱۷(۲۹)، ۸۳-۶۶.
- عزمی، محمد (۱۳۹۱). انگلیسی برای دانشجویان رشته مهندسی عمران (چاپ هفدهم). تهران: سمت.
- عطایی، محمود رضا (۱۳۸۰). آموزش زبان انگلیسی با اهداف ویژه دانشگاهی در ایران: تجربه‌ای ناهم‌هنگ در برنامه‌ریزی آموزشی. ویژه‌نامه زبان‌های خارجی، ۹(۳۳)، ۳۴-۱۷.
- فرهادی، حسین؛ و توکلی، پروانه (۱۳۹۳). انگلیسی برای دانشجویان رشته معماری (چاپ دوازدهم). تهران: سمت.
- قنصولی، بهزاد؛ و پیشقدم، رضا (۱۳۸۹). نقدی بر کتب زبان انگلیسی برای مقاصد خاص (بررسی زبان عمومی دانشگاه). فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات زبان و ترجمه، ۳(۴۲)، ۳۶-۲۳.
- محمودی، محمدهادی و احمدی صفا، محمد (۱۳۹۳). ارزشیابی الگومحور «کتاب‌های انگلیسی با اهداف خاص» (ESP). پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، ۱۴(۳۲)، ۱۳۳-۱۱۳.
- منصوریان، یزدان (۱۳۹۲). صد ویژگی کتاب‌های دانشگاهی کارآمد و اثربخش. فصلنامه علمی- پژوهشی پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، ۱۷(۲۹)، ۱۷-۱.
- مهدوی نژاد، محمد جواد؛ دهقانی، فهیمه؛ و برومند، بهار. (۱۳۹۴). مجموعه مقالات نخستین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی (جلد سوم). تهران: انتشارات آفتاب توسعه.

ونوس، داور؛ وگودرزی، حجت‌الله. (۱۳۹۰). انگلیسی برای دانشجویان رشته مدیریت بیمه (چاپ پنجم). تهران: سمت.

Ascher, A., & Saslow, J. (2006). *Top Notch Series*. Pearson ELT, Longman.

Baleghizadeh, S., & Rahimi, A. H. (2011). Evaluation of an ESP textbook for the students of sociology. *Journal of Language Teaching and Research*, 2 (5), 1009-1014.

Bernard, R., & Zemach, D. (2003). Materials for specific purposes. In B. Tomlinson, (Ed.). *Developing materials for language teaching*. 306-323. London: Continuum.

Candlin, C. N., & Breen, M. (1979). Evaluating and designing language teaching material. *Practical papers in English language education* (Vol. 2.). Lancaster: Institute for English Language Education, University of Lancaster.

Cotton, D., Falvey D., & Kent, S (2013). *Market Leader* (3rd ed.). Pearson ELT, Longman.

Cunningsworth, A. (1995). *Choosing your coursebook*. Oxford: Heinemann.

Day, R. R. (2003). Authenticity in the design and development of materials. In W. A. Renandya, (Ed.). *Methodology and materials design in language teaching* (pp. 1-11.). Singapore: SEASMO.

Dudley-Evans, T., & St John, M. J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes: A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ellis, M., & Johnson, C. (1994). *Teaching business English*. Oxford: Oxford University Press.

Ellis, R. (1997). The empirical evaluation of language teaching materials. *ELT Journal*, 51 (1), 36-42.

Farhady, H. (2006). Reflections on and directions for ESP materials development in SAMT. In G. R. Kiani, & M. Khayamdar, (eds.). *Proceedings of the first national ESP/EAP Conference*. Vol. 3. Tehran, Iran: SAMT Publication.

Hashemi, S. M. R. (2005). EAP materials evaluation in Iran: English for students of civil engineering. In G. R. Kiani, & M. Khayamdar, (Eds.). *Proceedings of the first national ESP/EAP Conference*. Vol. 3. Tehran, Iran: SAMT Publication.

Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). *English for specific purposes*. Cambridge: Cambridge University Press.

Iranmehr, A., Erfani, S. M., & Davari, H. (2010a). A call for the reengineering of Iranian ESP textbooks. *Sino-US English teaching*, 7 (7), 23-30.

Iranmehr, A., Erfani, S. M., & Davari, H. (2010b). Iranian ESP textbooks: A belated, but necessary functional shift from TALO to TAVI. *The Second International Conference "ESP in Asia"*, China.

فصلنامه علمی - پژوهشی

۱۲۶

دوره نهم

شماره ۱

زمستان ۱۳۹۵

- John, T., & Davies, F. (1983). Text as a vehicle for information: The classroom use of written texts in teaching reading in a foreign language. *Reading in a Foreign Language*, 1(1), 1-19.
- Krug, T. (2002). Some points to ponder in textbooks evaluation. Retrieved from: <http://www.kutztown.edu/library/materials/textbookeval.htm>
- Lotfi, B. (2005). Incorporating critical thinking activities in content areas (ESP/EAP). In G. R. Kiani, & M. Khayamdar, (Eds.). *Proceedings of the first national ESP/EAP Conference* (Vol. 3). Tehran, Iran: SAMT Publication.
- McDonough, J., & Shaw, C. (2003). *Materials and methods in ELT: A teacher's guide*. Malden: Blackwell Publishing.
- Rea-Dickens, P., & Germaine, K. (1992). *Evaluation*. Oxford: Oxford University Press.
- Riazi, A. (2005). Features of quality EAP textbooks: Insights from literature and book reviews. In G. R. Kiani, & M. Khayamdar, (eds.). *Proceedings of the first national ESP/EAP Conference* (Vol. 1) Tehran, Iran: SAMT Publication.
- Robinson, P. C. (1991). *ESP today: A practitioner's guide*. New York: Prentice Hall.
- Sheldon, L. (1988). Evaluating ELT textbooks and materials. *ELT Journal*, 37 (3), 237-246. doi: 10.1093/elt/42.4.237
- Soars, L., & Soars, J. (2014). *New headway plus-adapted for the Middle East*. Oxford: Oxford University Press.
- Soleimani, H. (2006). EAP in Iran: Drawbacks of SAMT EAP textbooks. In G. R. Kiani, & M. Khayamdar, (Eds.). *Proceedings of the first national ESP/EAP Conference* (Vol. 3). Tehran, Iran: SAMT Publication.
- Tomlinson, B. (1999). Developing criteria for evaluating L2 materials. *LATEFL Issues*, 147(2), 10-13.
- Tomlinson, B. (2003). Materials evaluation. In B. Tomlinson, (Ed.). *Developing materials for language teaching*. (pp. 15-36). London: Continuum.

Critical Analysis of Four ESP Textbooks of 'SAMT' in Soft and Hard Sciences through McDonough and Shaw's Materials Evaluation Model

Javad Gholami¹, Negin Samoudi², Zhila Mohammadnia³

Received: Oct. 9, 2016; Accepted: Dec. 26, 2016

Abstract

The present study critically evaluates the current status of ESP textbooks. To this end, a critical evaluation of four ESP textbooks developed by SAMT organization in the soft sciences, namely Architecture and Insurance Management, and the hard sciences, namely Computer Sciences and Civil Engineering was carried out using McDonough and Shaw's (2003) Materials Evaluation Model. Both visual and content-based aspects of the books were thoroughly evaluated in order to identify their general pedagogical values. The findings demonstrated that the textbooks suffer from some deficiencies and flaws, such as not being up to date, using formulaic exercises, having a monotonous, assembly-line method of presenting texts and exercises, a misconception of the aims of ESP courses and their nature in materials development and lack of face validity. These books also tended to ignore or pay little attention to the development of writing, speaking, and listening skills as well as the reflection of Iranian culture, traditions and local knowledge in their materials. Despite these drawbacks, they enjoyed a good number of merits. Their outstanding features included a main focus on reading comprehension skills, coverage of technical vocabulary and terms and a high level of content relevance in texts conferring a specialized knowledge of the respective fields to the readers. They were also found to adhere to a suitable grading of course content materials. Finally, this paper provides some practical suggestions and solutions for the remedy of the weaknesses in the ESP materials currently in use.

Keywords: SAMT ESP books, English for specific purposes, interdisciplinary, McDonough and Shaw's materials evaluation model.

1. Assistant Professor in TESOL, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran (Corresponding Author). Email: j.gholami@urmia.ac.ir

2. PhD Candidate in TESOL, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran. Email: n.samoudi@urmia.ac.ir

3. Assistant Professor in TESOL, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran. Email: z.mohammadnia@urmia.ac.ir

Bibliography

- Ascher, A., & Saslow, J. (2006). *Top Notch Series*. Pearson ELT, Longman.
- Atai, M. R. (1380/2001). Āmuzeš-e zabān-e Engliśi bā ahdāf-e viže-ye dānešgāhi dar Iran: Tajrobei nāhamāhang dar barnāmerizi-ye āmuzeši [Teaching English for specific purposes in Iran: An imbalanced experience in curriculum planning]. *Journal of Viženāme-ye Zabānhā-ye Xāreji / The Faculty of Literature and Humanities (Kharazmi University), Special Issue of Teaching Foreign Languages*, 9 (33), 17-34.
- Azmi, M. (1391/2012). *Engliśi barāye dānešjuyān-e rešte-ye mohandesi-ye omrān [English for the students of civil engineering]* (17th ed.). Tehran, Iran: Samt.
- Baleghzadeh, S., & Rahimi, A. H. (2011). Evaluation of an ESP textbook for the students of sociology. *Journal of Language Teaching and Research*, 2 (5), 1009-1014.
- Bernard, R., & Zemach, D. (2003). Materials for specific purposes. In B. Tomlinson, (Ed.). *Developing materials for language teaching*. 306-323. London: Continuum.
- Candlin, C. N., & Breen, M. (1979). Evaluating and designing language teaching material. *Practical papers in English language education*. Vol. 2. Lancaster: Institute for English Language Education, University of Lancaster.
- Cotton, D., Falvey D., & Kent, S (2013). *Market Leader, 3rd Edition Extra*. Pearson ELT, Longman.
- Cunningsworth, A. (1995). *Choosing your coursebook*. Oxford: Heinemann.
- Day, R. R. (2003). Authenticity in the design and development of materials. In W. A. Renandya, (Ed.). *Methodology and Materials Design in Language Teaching*. 1-11. Singapore: SEASMO.
- Dudley-Evans, T., & St John, M. J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes: A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ellis, M., & Johnson, C. (1994). *Teaching business English*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. (1997). The empirical evaluation of language teaching materials. *ELT Journal*, 51 (1), 36-42. doi: 10.1093/elt/51.1.36
- Etemadzadeh, H., Nasr, A. R., & Liaghatdar, M. J. (1388/2009). Negāhi kolli be barnāme-ye darsi-ye miyānreštei [An overview on interdisciplinary curriculum in higher education]. *Journal of Motāleāt-e Miyānreštei dar Olum-e Ensāni/Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 1 (3), 19-53. doi: 10.7508/isih.2009.03.002
- Farhady, H. (2006). Reflections on and directions for ESP materials development in SAMT. In G. R. Kiani, & M. Khayamdar, (eds.). *Proceedings of the first national ESP/ EAP Conference*. Vol. 3. Tehran, Iran: SAMT Publication.

- Farhady, H., & Tavakoli, P. (1393/2012). *Englisi barāye dānešjuyān-e rešte-ye me'māri* [English for the Students of Architecture] (12th ed.). Tehran, Iran: Samt.
- Ghonsouli, B., & Pishgadam, R. (1389/2010). Naqdi bar kotob-e zabān-e Englisi barāye maqāsed-e xās (barresi-ye zabān-e omumi-ye dānešgāh) [A critical analysis of English books for specific purposes: An analysis of general English books]. *Journal of Elmi Pažuheši-ye Motāleāt-e Zabān va Tarjome/Language and Translation Studies*, 3 (42). 23-36.
- Haghani, M. (1392/2014). *Englisi-ye taxassosi barāye dānešjuyān-e rešte-ye computer* [English for the students of computer engineering] (9th ed.). Tehran, Iran: Samt.
- Hashemi, S. M. R. (2005). EAP materials evaluation in Iran: English for students of civil engineering. In G. R. Kiani, & M. Khayamdar, (Eds.). *Proceedings of the first national ESP/EAP Conference*. Vol. 3. Tehran, Iran: SAMT Publication.
- Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). *English for specific purposes*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Iranmehr, A., Erfani, S. M., & Davari, H. (2010a). A call for the reengineering of Iranian ESP textbooks. *Sino-US English teaching*, 7 (7), 23-30.
- Iranmehr, A., Erfani, S. M., & Davari, H. (2010b). Iranian ESP textbooks: A belated, but necessary functional shift from TALO to TAVI. *The Second International Conference "ESP in Asia"*, China.
- John, T., & Davies, F. (1983). Text as a vehicle for information: The classroom use of written texts in teaching reading in a foreign language. *Reading in a Foreign Language*, 1 (1), 1-19.
- Krug, T. (2002). Some points to ponder in textbooks evaluation. Retrieved from: <http://www.kutztown.edu/library/materials/textbookeval.htm>.
- Lotfi, B. (2005). Incorporating critical thinking activities in content areas (ESP/EAP). In G. R. Kiani, & M. Khayamdar, (Eds.). *Proceedings of the first national ESP/EAP Conference*. Vol. 3. Tehran, Iran: SAMT Publication.
- Mahdavinezhad, M. J., Dehghani, F., & Brumand, B. (1394/2015). *Majmu'e maqālāt-e naxostin congre-ye beynolmelali-ye olum-e ensāni Eslami* [Proceedings of the first international Islamic human sciences] (Vol. 3). Tehran, Iran: Aftāb-e Towse'e.
- Mahmoodi, M. H., & Ahmadi Safa, M. (1393/2015). Arzešyābi-ye olgumehvar-e «ketābhā-ye Englisi bā Ahdāf-e Xās» (ESP) [A model-based evaluation of English for Specific Purposes (ESP) books]. *Pažuhešnāme-ye Enteqādi-ye Motun va Barnāme-hā-ye Olum-e Ensāni/Critical Study of Texts and Curriculum in Humanities*, 14 (32), 113-133.
- Mansurian, Y. (1392/2014). Sad vižegi-ye ketābhā-ye dānešgāhi-ye kārāmad va asarboxš [Hundred features of effective university textbooks]. *Journal of Elmi-Pažuheši-ye*

- Pažuheš va Negāreš-e Kotob-e Dānešgāhi/University Textbooks, Research and Writing*, 17 (29), 1-17.
- McDonough, J., & Shaw, C. (2003). *Materials and methods in ELT: A teacher's guide*. Malden: Blackwell Publishing.
- Rea-Dickens, P., & Germaine, K. (1992). *Evaluation*. Oxford: Oxford University Press.
- Rezvani, R., & Amiri, T. (1392/2014). Tahlil-e mohtavā-ye kotob-e āmuzeš-e zabān-e Engliši-ye motaxab-e dānešgāhi az nazar-e mizān-e tavajjoh be huš-e čandgāne [Multiple intelligences representation in Iranian official ESP textbooks: A content analysis study]. *Journal of Elmi-Pažuheši-ye Rahyāfti now dar Modiriyat-e Āmuzešī/Quarterly Journal of New Approaches in Educational Administration*, 4 (16), 189-200.
- Rezvani, R., & Haghshenas, B. (1393/2014). Arzyābi-ye hamtarāzi-ye ketābhā-ye kāršenāsi-ye zabān-e Engliši-ye taxassosi-ye reštehā-ye olum-e ensāni-ye Entesārāt-e Samt va estāndārdhā-ye āmuzeši-ye marbut-e bar asās-e ahdāf-e āmuzeši-ye Anderson va Krathwohl [Evaluating curriculum alignment of English for specific purposes, bachelor of arts textbooks and the relevant official curriculum standards]. *Journal of Elmi-Pažuheši-ye Rahyāfti now dar Modiriyat-e Āmuzešī/Quarterly Journal of New Approaches in Educational Administration*, 5 (20), 95-110.
- Rezvani, R., & Nowrouzi, S. (1392/2014). Barresi va moqāyese-ye abād-e yādgiri-ye loghat dar ketābhā-ye zabān-e Engliši-ye taxassosi-ye «Samt» [Analysis and comparison of vocabulary learning dimensions in Samt ESP books]. *Journal of Pažuheš va Negāreš-e Kotob-e Dānešgāhi/University Textbooks, Research and Writing*, 17 (29), 66-83.
- Riazi, A. (2005). Features of quality EAP textbooks: Insights from literature and book reviews. In G. R. Kiani, & M. Khayamdar, (eds.). *Proceedings of the first national ESP/EAP Conference*. Vol. 1. Tehran, Iran: SAMT Publication.
- Robinson, P. C. (1991). *ESP today: A practitioner's guide*. New York: Prentice Hall.
- Sheldon, L. (1988). Evaluating ELT textbooks and materials. *ELT Journal*, 37 (3), 237-246. doi: 10.1093/elt/42.4.237
- Soars, L., & Soars, J. (2014). *New headway plus-adapted for the Middle East*. Oxford: Oxford University Press.
- Soleimani, H. (2006). EAP in Iran: Drawbacks of SAMT EAP textbooks. In G. R. Kiani, & M. Khayamdar, (Eds.). *Proceedings of the first national ESP/EAP Conference*. Vol. 3. Tehran, Iran: SAMT Publication.
- Taghavian, N. A. (1390/2011). Fahm-e enteḡādi, piššart-e raveššenāxti-ye motāle'āt-e miyānreštei ["Critical hermeneutics" as the methodical pre-condition of interdisciplinary studies]. *Journal of Motāle'āt-e Miyānreštei dar Olum-e Ensāni/Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 3 (4), 21-44. doi: 10.7508/isih.2011.12.002

- Taghavian, N. A., Ghaedi, Y., Zarghami, S., & Gholami, J. (1394/2015). Ruykard-e ejtemā'i-farhangi dar howze-ye āmuzeš-e zabān [Socio-cultural approach in language education]. *Journal of Tahqiqāt-e Farhangi-ye Iran/Iranian Journal of Cultural Research*, 8 (2), 131-164.
- Tomlinson, B. (1999). Developing criteria for evaluating L2 materials. *IATEFL Issues*, 147 (2), 10-13.
- Tomlinson, B. (2003). Materials evaluation. In B. Tomlinson, (Ed.). *Developing materials for language teaching*. 15-36. London: Continuum.

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

25

Abstract

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the [ISIH Journal](#).

This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution.

License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Gholami, J., Samoudi, N., & Mohammadnia, Zh. (2017). Critical analysis of four ESP textbooks of 'SAMT' in soft and hard sciences through McDonough and Shaw's materials evaluation model. *Journal of Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 9(1), 99-127. doi: 10.22035/isih.2017.246

چگونه به این مقاله استناد کنیم:

غلامی، جواد؛ ثمودی، نگین؛ و محمدنیا، ژبلا (۱۳۹۵). ارزیابی انتقادی چهار کتاب زبان تخصصی «سمت» در علوم نرم و سخت براساس مدل ارزیابی مک دوناف و شاو. *فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی*، ۹(۱)، ۹۹-۱۲۷. doi: 10.22035/isih.2017.246

http://www.isih.ir/article_246.html